

BNA Gebouw van het Jaar 2010 Regio Zuid Juryrapport

INLEIDING

Anders dan de landelijke ontwikkeling, waarbij het aantal inzendingen is toegenomen, is het aantal inzendingen voor de Regio Zuid afgenomen: van 81 vorig jaar naar 71 voor 2010. Dit is mogelijk een gevolg van krimp en van de recessie, die in Regio Zuid naar verluidt eerder heeft toegeslagen dan elders in het land.

Desalniettemin is de breedte van de inzendingen gehandhaafd: van kantoorpanden en diverse soorten woonhuizen – waaronder een enkele binnenstedelijke vernieuwing – tot een sporthal, een ziekenhuis, brandweerkazernes en een herbestemde kerk.

Hoewel de prijs alleen openstaat voor BNA-leden, en het daarmee lastig is een oordeel te geven over de totale jaarproductie van de regio, waagt de jury zich toch aan signalering van een aantal tendensen. In de categorie bedrijfsgebouwen en woningen is het particulier ondernemerschap sterk vertegenwoordigd. De jury is blij met de rijke oogst van kleinere opgaven. Die zijn over het algemeen typologisch interessanter dan de ingezonden grootschalige woningbouw en openbare gebouwen, die nogal eens te dominant en op zichzelf gericht op hun plek staan. De particuliere gebouwen zijn vaak zorgvuldig, nuchter en slim gemaakt, mooi ingepast in de omgeving, met aandacht voor een ruimtelijk

concept en voor duurzaamheid in de vorm van energiebesparing. Bij een enkel bedrijfsgebouw is ook het parkeren geïntegreerd in de opgave en onder het eigen kantoor opgelost. Een hoopvolle ontwikkeling, ga zo door!

In de kleinschalige woningbouw zag de jury bemoedigende pogingen om uit het traditionele stratenpatroon te komen en op een andere manier om te gaan met de relatie tussen private, collectieve en openbare ruimtes.

Wat verder opviel, was het opmerkelijk hedendaagse idioom, ook in het particuliere opdrachtgeverschap. Het in het land alom aanwezige neo-traditionalisme zag de jury tussen de inzendingen nauwelijks terug, een enkele, geslaagde poging daargelaten om het modernistische, jaren dertig idioom te combineren met neoklassieke elementen.

Terwijl de jury de rijke oogst aan degelijke, terughoudende projecten toejuicht, mist zij wel de revolutionaire, spannende experimenten. Naar mening van de jury zijn ook controversiële projecten nodig, om het debat aan te wakkeren en bij te dragen aan de ontwikkeling van het vak. Ook actuele opgaven als tot een nieuwe esthetiek leidende duurzaamheidsoplossingen, infrastructurele objecten en erfgoedopgaven waren nauwelijks aanwezig – de jury roept architecten nadrukkelijk op om deze ontwerpogaven de

komende edities in te zenden.

Na een eerste selectie zijn twaalf projecten uitgekozen om te bezoeken. De jury had een voorkeur voor sterke, consequent uitgevoerde concepten en verrassende typologieën, met ruimtelijke puzzels die uitstijgen boven het puur functionele. Nogal eens was daarbij sprake van een nadrukkelijke relatie met het omliggende landschap. Het ontwerpen van een ensemble in harmonie met de omringende natuur lijkt kenmerkend voor de regio en kon de jury bekoren. Daarbij hechtte de jury aan een mooie detaillering, een elegante constructie en heldere routing. Niet altijd is het gelukt om een ontwerp tot op de laatste schroef te vervolmaken. De jury adviseert om daar in de toekomst beter op te letten.

Van de twaalf bezochte projecten zijn zes projecten genomineerd. De redenen van afvallen zijn divers: of het gebouw viel in ruimtelijk opzicht tegen bij bezoek, of legde het af tegen andere, interessantere concepten.

De zes genomineerden vervullen elk op hun terrein een voorbeeldfunctie. Bij de onbetwiste winnaar was de jury onder de indruk van het nieuwe type semi-openbare gebouw dat is ontstaan. De verkeersruimten in het gebouw verbinden op een feestelijke manier een diversiteit aan sportvoorzieningen, van openbare sportzalen en een schaatshal tot fysiotherapeuten, fitnessclubs en horecavoorzieningen. Voor dit nieuwe type gebouw hebben de architecten simpele, bij de sportwereld passende materialen, kleuren en grafiek gecombineerd met vides en doorzichten naar de diverse functies. Hierdoor ontstaat het complex de doosachtige en afgesloten sporthalwereld en ontstaat een theater voor de sport, een gebouw waarvan je zin krijgt om te sporten. De jury prijst de ambitie van de opdrachtgever, de gemeente Tilburg, die dit programma zo'n royaal onderkomen heeft willen bieden.

WINNAAR BNA GEBOUW VAN HET JAAR REGIO ZUID

**Topsportal T-kwadraat en Ireen Wüst
schaatsbaan, Tilburg**

**Architectenbureau : Bo.2 architectuur en
stedenbouw i.s.m. Van Hoogmoed architecten
Projectarchitecten: Dirk van de Pol, Peter van
Hoogmoed**

Een pittig, stimulerend en verrassend gebouw, dat mooi is verankerd op zijn plek en dat bij binnenkomst met doorkijkjes naar fraaie ruimten, waaronder de lager gelegen klimhal, direct uitnodigt tot sporten. De overtuigende, goed doordachte manier waarop de architecten grip hebben gekregen op deze complexe, stedelijke opgave dwingt respect af. Het gebouw heeft van buiten een interessante, speciaal voor dit project ontworpen, kunststof gevel. De grote verrassing wacht binnen, waar een grote entreehal met een spectaculaire vide over de volle hoogte van het gebouw zorgt voor bijzondere ruimtelijkheid, openheid, doorzichten en royale daglichtinval. Hal en vide geven met trappen en bordessen, die bij sportkampioenschappen tevens dienen als VIP-ruimtes, toegang tot een veelheid aan functies: van een klimhal en een sportmedisch centrum tot twee enorme topsporthallen, die overdag in kleinere eenheden gebruikt worden voor de sportlessen van het naastgelegen ROC. Qua akoestiek, sfeer en klimaat is het in het gebouw goed toeven. De functies zijn op een rustige manier naast elkaar gezet, waardoor je je goed kunt oriënteren. Kleurgebruik en geïntegreerde bewegwijzering zijn functioneel en esthetisch bovengemiddeld.

Ook de ingestoken ijsbaan is licht, ruim en spannend, hoewel hier zicht vanuit het sportcomplex ontbreekt. De jury is onder de indruk van het vakmanschap van de architecten, waarbij met een bescheiden constructie en aan de sportwereld refererende materialisering en signing, met een ongewone hoeveelheid aandacht voor details en met een even ambitieuze als gedurfde ruimtelijkheid het verwachtingspatroon van een sporthal ver wordt overtroffen.

NOMINATIES

Woonhuis KvD, Teteringen

**Architectenbureau: Grosfeld van der Velde
Architecten**

Projectarchitect: Pascal Grosfeld

Het is een buitenkans: maak een eigentijdse villa voor een boskavel. Maar de kans wordt niet altijd benut. In dit geval heeft de opgave tot een bewonderenswaardig resultaat geleid, met een sterke architectonische taal. Met zijn twee gekruiste L-vormen is de woning zorgvuldig in het landschap

geplaatst. Doordat de ene L-vorm op stalen kolommen rust, lopen entreepatio en bos vloeiend in elkaar over. De jury is vooral onder de indruk van de doorlopende route in het huis, waarbij een ommetje kan worden gelopen van de lager gelegen woonkamer en keuken naar de slaapvertrekken op de verdieping. Daarbij valt de mooie afwisseling van ruimtes en uitzicht op, waarbij binnen voortdurend in relatie staat tot buiten en de continuïteit van het landschap kan worden ervaren. In gebruik moeten woning en bewoners, die pas een aantal maanden geleden hun intrek in het huis hebben genomen, nog wat aan elkaar wennen.

De detaillering is mooi en zorgvuldig. De zwart gebeitste, vurenhouten gevel sluit goed aan bij de omgeving. Het raam bovenaan de trap zorgt subtiel voor reflectie op de tegenoverliggende patiowand. De uitragende dakranden filteren het zonlicht en omlijsten de natuur. Het hele huis getuigt van beheersing en vakmanschap. Dat het voor particuliere opdrachtgevers inmiddels gewoon is geworden om te investeren in warmtepompen en warmteterugwininstallaties vindt de jury bemoedigend.

Kantoorgebouw Groenstraat, Eindhoven
Architectenbureau: WillemsenU, Eindhoven
Projectarchitect: Frank Willems

Zo'n tien jaar geleden liet de architect voor zijn nieuwe kantoor het oog vallen op een parkje aan de rondweg in Eindhoven, naast een woonbuurt. Aanvankelijk protesteerde de buurt, nu is men blij. Doordat het gebouw alleen met een betonnen kern op de grond staat, en voor de rest is opgetild, blijft het zicht van de buurt op het park en het gebruik als speeltuin behouden. Het gebouw zelf is smal en hoog, knap van proportie, mooi en zorgvuldig gemaakt, stedenbouwkundig en landschappelijk goed ingepast. Het kantoorgebouw klopt aan alle kanten. Het maakt van een voorheen anonieme restruimte een boeiende plek en is door het opknappen van het hele terrein een aanwinst voor de buurt.

Het bescheiden budget heeft tot bescheiden materialisering geleid, met een onbehandeld houten gevelbekleding en hoogwaardige detaillering. Met oog op energiebesparing is geïnvesteerd in betonkernactivering en warmtekoudeopslag. Een groot deel van het budget is besteed aan de

enorme, doorvalveilige ramen, waardoor het lijkt of de gebruikers tussen de bomen werken. Een afwisseling van dieper liggende smalle en vlak in de gevel gedetailleerde, brede ramen zorgt voor mooie plasticiteit.

Het kantoorgebouw is niet alleen een eenvoudige, doeltreffende en elegante verschijning met bijzondere, als een continue ruimte opgezette plattegronden. Het is ook een vorm van verdichting, die volgens de jury in Nederland navolging verdient.

36 bospatiowoningen, Goirle
Architectenbureau: Architectenburo JMW
Projectarchitect: Jeroen Wouters

De jury prijst de interessante opzet van deze woonwijk aan de rand van een bos. Daarbij is gezocht naar een nieuwe samenhang en een nieuwe woontypologie, waarin het landschap een grote rol speelt. Door 36 woningen als een langgerekte witte villa rond een binnenterrein te plaatsen, ontkomt het project aan het geijkte stramien van rijtjeshuizen met een traditioneel stratenpatroon. Door het strakke geheel en door het ruime, groene, vanwege de aanwezigheid van ondergrondse, archeologische vondsten ietwat opgehoogde binnenterrein wordt een eigen wereld gecreëerd. Het binnenterrein is uitnodigend, om te spelen en elkaar te ontmoeten, en is met doorkruisende paden verbonden met de openbare ruimte. Dit project laat zien dat het mogelijk is om nieuwe, collectieve ruimten te ontwerpen, zonder in volledig van de buitenwereld geïsoleerde, gated communities te vervallen.

Om deel uit te maken van het ensemble, hebben de woningen privétuinen ingeruild voor in het ontwerp opgenomen privé buitenkamers. Vanwege de ligging van de woningen ontstaat samenhang met het omliggende landschap.

Over het algemeen is veel aandacht besteed aan het project, waarbij het jammer is dat de uitvoering soms te wensen over laat. Zo is de proportionering van de kozijnen niet optimaal binnen de gevelcompositie en zijn achter een aantal ramen grote installaties zichtbaar, die beter achter een rooster verscholen hadden kunnen worden.

De woningen zelf hebben mooie maten, stoere, royale ramen, veel privacy en uitzicht. De onderdakse ruimte in de gevel zorgt voor een prettige, droge manier van binnenkomen.

13 Startersappartementen, Gilze

Architectenbureau:

luijten|smeulders|architecten

Projectarchitect: Kees van Beijsterveldt

In een compact, robuust en alzijdig blokje zijn dertien starterswoningen ondergebracht. Het woonblok ligt aan het einde van een straat grenzend aan een cultureel centrum dat eerder door hetzelfde bureau werd ontworpen, een lagere school met schoolplein en een begraafplaats en is daar, volgens de jury, goed op zijn plek gezet. Het woongebouw voegt zich in materialisering – baksteen, met penanten in een lichtere kleur – mooi in het ensemble, terwijl het zich onderscheidt door zijn royale ramen en grote, inpandige balkons. Vooral de puzzel met plattegronden en de ontsluiting wekken bewondering. Waar in soortgelijke gevallen nogal eens wordt gekozen voor galerijen, komen de bewoners hier na de gemeenschappelijke voordeur in een patio met trap, waaromheen per verdieping vijf verschillende woningen zijn geschakeld. Om overlast te voorkomen hebben de woningen geen ramen aan de binnenhof. De aluminium beplating van de trap getuigt van zorgvuldigheid, hoewel de jury in de compacte binnenhof liever glas had gezien. De integrale zonwering getuigt van aandacht voor detaillering.

De woningen hebben ondanks hun bescheiden afmetingen een royaal gevoel, veel privacy en hun eigen buitenruimte. Dit project bewijst volgens de jury dat het mogelijk is om met bescheiden middelen en de juiste keuzen een bovenmatig woongebouw te maken, waarin het prettig wonen is.

Portiersloge Research Campus Chemelot, Geleen

Architectenbureau: Broekbakema

Projectarchitecten: Jan van Iersel, Volker

Goldstein, Ronald Hoogeveen

Dit kleine maar subtiele gebouw heeft de jury om meerdere redenen bekoord. Dat geldt allereerst voor de interpretatie van de opgave, waarbij het gebouw is opgevat als één groot dak. Daaronder is een glazen portiers- en entreeloge geschoven. Het kunststof dak van de portiersloge versmelt vloeiend met de kunststof overkapping, die indrukwekkende

overstekken heeft, waardoor een elegante eenheid ontstaat.

Onder het dak is de overgang tussen de openbare ruimte en de afgesloten campus geraffineerd opgelost. Een met een geabstraheerde tekening geperforeerde corten of weervast stalen muur van zeventig meter lang vormt een fysieke grens, waarin een zorgvuldig vormgegeven, subtiele slagboomzone is opgenomen. Daarbij staat de weervast stalen muur niet los van het gebouw, maar loopt als achterwand door in de portiersloge. De integratie van veiligheidselementen, van gebouw en kunst, alsmede van gebouw en de door Copijn tuinen en landschapsarchitecten aangelegde omgeving is voorbeeldig. De uitvoering laat hier en daar te wensen over. Het kunststof dak, dat als technologisch hoogstandje toch hét visitekaartje zou moeten zijn van DSM, is helaas niet in alle opzichten perfect uitgevoerd.

De aandacht voor detaillering, waarbij het rechthoekige portierslogedak binnen verrassend verandert in een kuipvorm met ronde hoeken en waarbij slanke weervast stalen kolommen voor ondersteuning en stabiliteit zorgen, maakte veel indruk op de jury.

JURY REGIO ZUID

Nathalie de Vries – MVRDV bv, Rotterdam
(voorzitter)

Gianni Cito – Dok architecten, Amsterdam

Kirsten Hannema – redacteur A10, Amsterdam

Caroline Kruit – uitgever Dax magazine, Den Haag

Madeleine Maaskant – Maaskant en van Velzen
Architecten, Amsterdam

Jurysecretaris en auteur juryrapport

Marina de Vries – Zelfstandig journalist,
Amsterdam